Innspill fra Mental Helse – Statsbudsjett 2027 – kommunal- og forvaltningskomiteen

22.10.2026

Mental Helse har valgt to områder vi ønsker å sette søkelys på i vårt innspill til statsbudsjett 2027 under kommunal- og forvaltningskomiteens område:

1. Sikre forpliktene lavterskeltilbud i kommunene innen psykisk helse
2. Sikre trygge, egnede og tilgjengelige boliger – spesielt for mennesker med psykiske helseutfordringer.

1. Sikre forpliktende lavterskeltilbud innen psykisk helse

Mental Helse ber komiteen om å:

- Be regjeringen lovfeste kommunale lavterskeltilbud innen psykisk helse som en forpliktende del av kommunenes tjenestetilbud.
- Sikre at lavterskeltilbudene må ha nødvendig kompetanse og klare forbindelser til øvrige kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten når behovene blir større.

Begrunnelse

Mental Helse er bekymret for at regjeringen fjerner mange av kravene til hvilke tjenester kommunene skal gi innbyggerne, og at mer av finansieringen skal gis gjennom kommunerammen. Motivasjonen for større kommunal selvstendighet er forståelig, men konsekvensene for praksis og tjenestetilbud er usikre. Færre krav kan føre til enda større forskjeller mellom kommunene.

Lavterskeltilbud er ikke bare et forebyggende virkemiddel, men også en viktig forutsetning for tidlig hjelp, inkludering og mestring. Tilbudene bidrar til å redusere behovet for mer omfattende og kostnadskrevende tjenester senere. De bør derfor betraktes som en investering i både folkehelse og samfunnets bærekraft.

Lav terskel må ikke bety lav kvalitet.

For at kommunene skal lykkes med forebygging og redusere behovet for mer kostbare tjenester senere, må lavterskeltilbud være en forpliktende del av tjenestetilbudet. Tilbudene må ha nødvendig kompetanse og være koblet til øvrige kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten, slik at innbyggerne får videre hjelp når behovene blir større.

2. Sikre trygge, egnede og tilgjengelige boliger – spesielt for mennesker med psykiske helseutfordringer

Mental Helse ber komiteen om å:

- Be regjeringen sikre at kommunene tilbyr tilrettelagte boliger med helsefremmende egenskaper til personer med psykisk helse- og rusutfordringer.
- Be regjeringen sikre at kommunene tar ansvar for bosetting av egne innbyggere, slik at mennesker som er utskrivningsklare eller utskrevet fra behandling, får et egnet botilbud.
- Be regjeringen følge opp at kommunene oppfyller plikten til å gi vanskeligstilte på boligmarkedet bistand til å skaffe seg og beholde bolig.
- Be regjeringen sikre at alle kommuner har et botilbud innen «eie til leie», og legge til rette for nye løsninger som gir flere tilgang til egen bolig.

- Be regjeringen bidra til at leien i kommunale boliger generelt reduseres og står i forhold til husstandens økonomi.

Begrunnelse

Forebygging av psykiske helseutfordringer er en investering i mennesker, samfunn og fremtiden.

Økonomi har stor innvirkning på psykisk helse. Vedvarende trang økonomi, mangel på bolig og utilstrekkelige velferdstjenester kan føre til psykiske helseutfordringer.

En stabil inntekt å leve av, forutsigbar økonomi og en trygg bolig er forutsetninger for god psykisk helse. Mental Helse understreker at livskostnadene må holdes på et forsvarlig nivå. Siden 2022 har kostnadene til bolig, mat, elektrisitet og transport økt drastisk for de aller fleste. Det må gjøres mer både for at folk flest kan skaffe seg egen bolig, og for dem som trenger bistand til bolig.

Kommunene har en plikt til å gi individuelt tilpasset bistand til vanskeligstilte på boligmarkedet. Dette omfatter også bistand til å skaffe boliger med særlig tilpasning og med hjelpe- og vernetiltak for dem som trenger det på grunn av alder, funksjonsnedsettelser eller andre årsaker. Til tross for dette vedtar stadig flere kommuner å ikke kjøpe egnet botilbud til personer som er utskrivningsklare fra sykehus. Saken om Psykiatri-avsløringen: Bergen betalte 27 millioner i bøter på ett år gjør det relevant i disse dager. Dette dreier seg ofte om sikringspasienter som har rett til å bo og er ferdig behandlet. De blir boende alt for lenge på lukkede avdelinger uten behov for behandlingen. De tar opp plasser og får ikke mulighet til rehabilitering og integrering i samfunnet. Mange blir boende på sykehus i opptil og over ett år etter at de er ferdigbehandlet.

En bolig kan bidra til egenverd og god livskvalitet, forebygge psykiske helseutfordringer og redusere kriminalitet og fattigdom. Mental Helse mener at det å ha en bolig bør anerkjennes som en menneskerett og som en del av måloppnåelsen for FNs bærekraftsmål om sosial ulikhet.